

יעקב שרת / איש ממאדים כל אחד ועזר שלו

עצמי... וחייהם ייהפכו לגיהנום. חייהם, לא חייו.

הנה הבעיה המנטאלית! הנה הניווט המוסרי — אהנו נמרר להם את חייהם עד ש, ייהפכו לגיהנום — ובתוך כך אהנו נחיה לנו במין גרעון תחתון ממש: לא נרביץ לילדים בני 12 חשופי שת בצרעה. את זה יעשו אבותיהם, מושתל-מוטיבציות-הגיהנום, וכל „החטפה“ שכזאת לא תהפוך אותנו לבכור-שטן, לשמשי גיהנום, אלא למלאכי-שרת, המשוטטים בשלוה במיני גרעון כנהלל ודגניה א, מול מצלמות קולנוע או לא מול מצלמות קולנוע.

כדי להבהיר את ההגיון הגיהנומי שלו, מביא משה דיין באותו עניין פיתגם ספרדי האומר: „כאשר הקר צים נובטים, אפשר למעוך אותם בגלל יחפה.“ הנמשל ברוח, אבל אולי לא לגמרי, מפני שקודם כל בני-אדם אינם קוצים, ולו במשמע שקוף אינו מסוגל להפיק לקחים ממערכת קוף אחר בגלל יחפה, ובן-אדם כן עשוי להפיק לקחים (זוכרים, זוכרים את קוצי 1973, שדין לא מעך אותם בזמן — אולי הוא נסע לספרד רק אחר-כך).

שנית, יש שאלה של כמויות, כלומר מהו היחס בין מספר הקוצים הנובטים ומספר הרגלים המועכות. יכול בהחלט להיות מצב, שכנגד כך-זכך רגליים יהודיות יחפות שיהיו מוכנות למעוך קוצים נובטים, יהיו בשדה כל-כך הרבה קוצים ערביים, עד שפשוט לא יהיה אפשר להספיק למעוך את כולם בטרם יספיקו כמה מהם לגדול, ואז כבר רגל יחפה לא תספיק, ומה יהיה אז?

מה יהיה אז? ברור לגמרי מה יהיה אז: הקוצים אשר לא יימעכו יגדלו וידקרו את הרגליים היחפות, ויזוב דם, ואז יבוא מומחה למנטליות של קוצים גדולים, ויציע לשרוף אותם באש, מפני שפיתגם יהודי אומר: „סבוני כדורים, דועכו כאש קוצים.“ אש, ילדים, זה דבר יפה. זה דבר נהדר, ומי שלא ראה אש קוצים בשדות לא ראה אש מתלקחת מימיו. רק שלא תבוא פיתאום איזה רוח קדים (מיזרחית).

לא-לנו, שלא לדבר על סתם שחיתויות ממלכתיות-ציבוריות, היא כבר היתה מתפקדת.

אילו צפה מישוהו, שהדלק יתיקר עד כדי כך שהתעלה הזאת תהיה כדאית, הוא היה כורה אותה מזמן, בכוח אנרגיה זולה הרבה יותר, ועכשיו היא כבר היתה מתפקדת. אבל לא. לא כרו אותה. היו דברים יותר דחופים, יותר חשובים, ועכשיו היא תעלה ביוקר נורא, וכל יום שעובר מגדיל את העלות.

אילו היו כורים את התעלה המופלאה והיחידה-במינה הזאת בעולם (יש עוד תוכנית חלומית, להזרים את מי היס-התיכון לשקע קטרה, אבל זה לא נוגע לנו), היה הדבר משיב רוח חדשה של מעשה-בראשית בישראל. נוער יהודי מרחבי-עולם היה בא לעבוד במח-נות המיפעל (תחת פועלים פורטגליים, למשל). תיירים יהודים ולא-יהודים היו באים בהמונים להשתאות משינוי סידרי-בראשית. סביב מיפעל חיובי שכה אפשר היה להעסיק כמה מומחים ליחסי-ציבור, שהיו מוציאים לישראל שם של מדינה בונה, לא של מדינה לוחמנית וכושפנית, מדינת „היד החזקה“ (בעצם, אם מישוהו זוכר, פעם היה לה שם שכה).

תאמרו: מוטב פעם מאשר אף פעם? הנה, הנה, סוף-סוף הולכים לכרות את התעלה ולהגשים את החלום, אז מה אתה מתרגש?

א, אז אני אגיד לכם מה מציק לי: מציק לי, ששוב היהודים יוצגו קבל עולם כמתחכמים להרע בשל המזימה לקבוע את התוואי ההתחלתי של התעלה הזאת בחבלי-עזה דווקא!

אני כבר לא שואל איזו ממשלה בעולם, איזה בנק בעולם, יניחו כספם על קרן-הצבי וילוו לישראל כסף לכרות תעלת-מריבה. אני שואל רק איזה שם תוציא המזימה הזאת לישראל. תעלה? בבקשה! קילומטר פה, קילומטר שם, פינני ישוב זה או זה בפיצויים משולשים — אבל בשטח ישראל, בבקשה, ואת הבל-עוה תניחו לתוכניות אחרות, ככל שיוליד דמיונכם המספח. הביאו שמה אפילו את מיי-הנילוס הנקיים מטיין.

רק אל תלכלכו ותרעילו את מי תעלת יס-התיכון-יס-המלח בסם השטחים!

ארצנו מלאה מומחים, יהודים תמיד בדיוק נמרץ למה ואיך יש לנו לגיונות של רכלני-על — מיקצוע גברי מאוד בישראל — שתמיד יתרוצו לך בידענות מופלגת מדוע הוא עשה זאת עכשיו, ולא עשה זאת אה, שלא לדבר על הבאת ציטוטים מדויקים משיבות ממשלה, ומשיחות ביחידות, ומהתבטאויות ב„פורומים“ סגורים.

ואין מחסור גם במומחים נוספים, כחול אשר על שפת-הים, המסבירים מדוע הוא טעה ובמה הוא טעה, וכי להתפטר זה לא טוב בכלל ויזיק לו עצמו בפרט, שהתפטרות, ככלל, היא איבוד-לדעת, והמים זורמים הלאה והמתפטר נשאר בשוליים, במי-אפסיים, ומה ייצא מכל התוכניות הנועזות והאינטריות הנלוות?

כל זה מעניין נורא, ובכל אופן, יש על מה לדבר. אבל אי-אפשר שלא לשאול, ככלות הכול, מה המשמעות העמוקה של ההתפטרות של עזר ויצמן, שמעבר לכל הניתוחים וניתוחי הניתוחים שהולעטנו בהם עד לזרא. כשאני חושב על המשמעות הזאת, מצטיירות במוחי שתי אובזרווציות, אחת כללית, אחת פרטית.

אובזרווציה כללית על התפטרות עזר ויצמן:

הבעיות גדולות מכל פיתרון הנראה בעין, והשרשרת האנושית ניתקת בחוליותיה הרגישה ביותר. עזר, בין השאר, הוא איש של חושים, של אימפולסים (חושים זה דבר טוב, אימפולסים לא). הוא תפס פיתאום בחוש שבמילחמות לא רק לא נמתו שום בעייה, אלא רק נחריף כל בעייה; שתקופת הסער והפרץ, שפתח בה בן-גוריון במלחמת 1956, כילתה במרוצת השנים את המשאבים ואת האשראי של ישראל גם יחד, שה-סיכוי היחיד — כן, סיכוי, ואולי רק שמץ סיכוי — שיש לישראל להתקיים הוא בנסיון לטפח את השלום. נדמה לו, שמטפחים את השלום, אבל פיתאום התחוויר לו שהתינוק הזה נורק מאמבטיית הממשלה, ותחתיו הונחה מפלצת, ואז האיש שפעם אמר: „שלום, אני הולך להכין את צה“ למילחמה הבאה, הבין שזהו מה שהוא נדרש לעשות, כלומר שהבעיות גדולות מכל פיתרון, ואמר: „שלום, זאת תעשו בילעדי.“

אובזרווציה פרטית על התפטרות עזר ויצמן:

חברון שברה אותו. לא רצח ששה חיילים. ההיס-טריה של ההיגב הישראלי. האיש שלפחות אהב להפטר מדי פעם בפעם: „עושים חושבים“, נקלע לפתע למצב של „לא חושבים, רק רואים דם“, וביצע סידרת פעולות נגמול במתכונת עין-תחת-עין, שהיזקה את המחנות הניצנים בשני העמים, השמיטה כל תשתית, ככל ש-היתה, לשיתוף-פעולה יהודי-ערבי בשטחים, העניקה לערבים מנוף-תעמולה כביר נגד ישראל, גרמה נזק בל-ישוער לתדמית ישראל ברחבי עולם, הרחיקה את השלום וקיברה מילחמה, השחיתה את נפש הישראלי הצעיר, המתחנך על כזה-ראה-ויקדש, הציגה לעין כל אנת ערוות המימשל הצבאי, שאפילו לא ידע במי הוא פוגע בהרס בתים, שהשפיל את עצמו ואת כל עם ישראל בהנעשות ברוטאטיביות, קולקטיביות — ובשם מי נעשה הכל? בשם עזר ויצמן! חתום בחותם שר-הביטחון!

לעמוד אז, מול גוויות הששה, ולהניד ולצוות: לא לנקום! — כי הנקמה עיוורת — לזה לא היה לו כוח, אבל לדעת שהוא היה צריך לעשות זאת הוא יודע היטב, ואפשר שהדבר מתחוויר לו מדי רגע יותר ויותר. עזר שלי הוא הקרבן השביעי של חברון.

צו קריאה

כשהוא נתמנה שר-החוץ, כתבו בעיתונים שהוא שוקד על שמות כרכי „יומן אישי“ מאת משה שרת. עכשיו, כך יש להניח, ציווה שר-הביטחון יצחק שמיר להניח על מיכתבתו את „אהנו ושכנינו“, בהלחם עם ושאר כתבי דויד בן-גוריון. הסוף יהיה, שבגין יטלטל אותו ממישרד למישרד, עד שהוא יכתוב עבודת דוקטור על מפא"י. נשאר לו לקרוא רק את כתבי ברל.

תעלה או קללה?

את השורות האלו אני כותב בריצנות איומה. בתמ-צית דם לבני. אבל בסך הכל מדובר במים, מים מלוחים. אני מזמן חסיד (שוטה!) של תעלת יס-התיכון-יס-המלח. אני מאמין, שאילו הושקעו בכריית התעלה הכספים שזיבזבו על מילחמות-לא-נחוצות, על שטחים-

פרס. התכונן!

בגין משולח ממשלה המרכבה. שמיר פרש לקרן-זווית ולומד בצניעה מה זה צה"ל. מודעי כבר חושב באנגלית, בורג רואה את כל השואה ושואב ממנה רק ביטחון-יתר בבוא המשיח במהרה בימינו. הורוביץ נשכח לרגע. אבל פרס? פרס? פרס רועד!

כי לא הממשלה המצחיקה הזאת תיפול, ויהיו בחירות, רב הסיכוי שאדרת השילטון תיפול ישר על כתפיו. רק לחשוב על הירושה המזומנת לו! ולא רק הירושה, כלומר, ככלי-העבר וקילקולי-העבר, אלא גם כל שיידיש לעשות בכל תחום, כלומר חבלי-העתיד, וכל זה מול אופוזיציה לוחמת ברחובות!

צאו וראו: הסקרים האלה, חרף כל הסתייגות אפשרית מהם, מצביעים כולם על עליית קרן „המערך“ וירידת קרן „הליכוד“ — אבל באותה שעה הם גם מצביעים בבירור על תהליך של הקצנת השקפותיו של הישראלי הממוצע כלפי הפלסטינים, כלפי הערבים. זה תהליך מעניין מאוד, שעוד רבות ידובר בו, וככל הנראה הוא פועל פעולתו לא רק בקרב משוטטים, אלא גם בקרב משכילים. באוזני שמעתי אתמול אדם משכיל מאוד אומר: „כל ההתיישבות בחברון היתה מעשה אויולת. לרבות קריית-ארבע, כמובן. אבל ברירה, עכשיו, ברנע זה, צריך לנהוג שם ביד חזקה...“

ואני שואל את עצמי: האם פרס חישוב עד הסוף את משמעות הגל הדור-פרצוני הזה, שמצד אחד יעלה אותו אל מרומי השילטון בישראל, ומצד אחר יכה בו בשוט לאומני, שיונף כלפי כ„בגוד“ כל אימת שאמת קיומו של עם פלסטיני, בצירוף התפתחות הנסיבות בארץ, באיזור ובעולם, יחייבו אותו לנקוט של צד מוטוני, מציאותיים, שפויים, אשר בסופו של דבר יסתכמו בהנחת השטחים הכבושים לוישביהם?

אין לי תשובה, אולי גם לפרס אין תשובה, ואולי טוב שלפרס אין תשובה, מפני שאחרת הוא היה אומר לרבינו: „שמע, זה רעיון לגמרי לא רע! קח, קח את השרביט, את הכס, ולך משול על העם הזה. אני הולך הביתה. יש לי ספר מעניין לקרוא.“

מי שחי מדי שלהי בחירות את אימת האפשרות, שהנשיא, לאחר שידווח לו איזו מיפלגה יצאה מנצחת בבחירות ומגיע לעומד בראשה לקבל ממידו את תפקיד מרכיב הממשלה החדשה וראשה, יגיד: „המיפלגה הזאת לא מוצאת חן בעיני. אני לא אטיל על ראשה להרכיב ממשלה, וזהו זה!“ רק הוא יוכל, אולי, להבין מה יקרה אם רבין יענה לפרס: „שוב אתה רוצה לדפוק אותי? לא רוצה!“

אש קוצים

בשבוע שעבר, ברשימה „בעיות מנטליות“ שראתה אור במדור זה, ניסיתי להדגים כיצד עם כובש יכול להרשות לעצמו לאבחן את הבעיות המנטליות של עם נכבש, בלי להרגיש שבתוך כך הוא עצמו מסתבך בבעיות מנטליות ללא מוצא. הפסקו: „אמעץ זה מובן היטב בשטחים, והוא תואם למנטליות של האוכ-לוסיה“, פרי עטו של אלוף (מיל') רחבעם זאבי, שימש לי מסמר לתלות עליו את רשימתי.

אבל האמת היא שלא רחבעם זאבי הוא אבי הבעיה המנטלית הזאת. אביה — ואיזכרתי אותה ברשימה בברומז — הוא משה דיין.

משה דיין טרוד למדי בימי אין-מלך-בישראל אלה בהסרת סרט אוטוביוגרפי. הוא משוטט לה, מלווה מצלמה, בנאות נהלל ודגניה א, וילדים חביבים מתי-פקים עליו כסטטיסטיים-ללא-תשלום, בלא לדעת שמר-דבר ממה שהכוכב שלהם כותב בעיתונים על ילדים אחרים, שאמנם גדלים תחת שמי התכול המופלאים של ארץ-ישראל, אבל מדברים ערבית.

למשל, ב„ידיעות אחרונות“ (20.5.80), מצאתי את הפנינים האלה משל כוכב הקולנוע משה דיין:

„...זה גם מגוחך, שחיילים שלנו ירוצו ברחו-בות אחרי ילדים בני 12 וירביצו להם, והצי-לומים האלה יפצו בכל העולם (הוא יודע ערכו של צלום-עובדה, משלמים לו). מה לדעתי צריך לעשות? לתת לילד כזה מכות טובות (פירוש זאבי: „זה תואם למנטליות שלו“), אבל מאבא שלו, ולא מידי חיילינו. אבא שלו יוריד לו את המכנסיים ויחטיף לו ברצועה (נוסח נהלל?), כך שהילד לא יעשה את זה יותר (שהרי יש לו מנטליות שכזאת), אבל בשביל זה צריך שלאב תהיה מוטיבציה... (ובשביל זה) צריך לשנות את הליך-הרוח הכללי... צריך שיהיה להם ברור, שעלידי מעשים כאלה הם ישתקו את החיים הערבים וביאו נזק לעצמם... יהיה זה גיהנום שקשה יהיה להם (להם) לחיות איתנו... אין צורך להעניש את כולם. אם נעשה זאת נחוק את איחודם. יתקבל רושם שישראל לוחמת בערבים כולם. להיפך, עלינו לפגוע רק במתפרעים... צריך להגיע עם תושבי השטחים למצב שברוך זו הם לא ישנו דבר, הם רק יביאו לחורבן כלכלי